

TANKAR OCH REFLEKTIONER FRÅN GOTLAND TILL HALLSBERG

MIN FÖRSTA GOTLANDSRESA

Oktober 2005 följde jag med blivande maken (vars mor var gotländska) till Gotland – en plats som han varit på många gånger och ville visa upp.

Jag har varit i de flesta av Sveriges landskap även om det bara skett på genomresa i mörker, men Gotland är ju ingen plats man åker förbi på väg till något annat resmål. Gotland måste bli ett mål i sig.

Under några dagar och åtskilliga mil har jag och min kamera samlat på många intryck. Som Apskräck (se bild) och Valnötsträd, massor med vatten, stenar, svanar, murar, ruiner och får ...

”Visby är en stad med utlandskänsla” har jag hört folk säga. Och visst kändes det som om jag var rysligt långt hemifrån

Den som rest mycket kan nog tycka att det här är väl ingenting – och det är nog både rätt och fel. För varje plats har sin tjusning och jag kan inte ens föreställa mig allt vackert och underligt som finns i andra delar av världen. En dag ska det bli av, men till dess får jag glädja mig över ett vackert Sverige.

Det finns många resor man kan göra och alla sker inte efter karta och kompass. Den bästa resan kan till och med vara den inre. Ja man kan till och med få ut något av en resa mellan Gotland och Hallsberg (bodde där då)

På hemvägen (åkte i förväg på grund av jobbet) stannade jag en natt i Nynäshamn och där vill jag stanna lite tankemässigt också.

ATT MINNAS OCH MÖTAS

Nynäshamn var, för mig som barn, lika exotiskt som Söderhavsöarna kan vara för andra. Där är jag född och tillbringade mina första två år. De minns jag inte – men jag minns somrarna när vi tog nattåget från Bastuträsk för att hälsa på mormor och morfar. Visst skedde resan med bil ibland men det är tåget jag minns mest. Det var spännande med det där pottskåpet i hörnet i sovkupeén, det som på överdelen hade en spegel och bakom den en vattenkaraff och glas. Jag minns det sövande ljudet från tågskarvarna och plingandet när det körde förbi nedfällna bommar. Jag minns när vi närmade oss Stockholm och hur annorlunda det var i jämförelse med Skellefteå.

Sen var det tågbyte till Nynäshamn och man fick storögd gå genom denna gigantiska Centralstation. Då, på 50- och 60- talet, var detta stora händelser.

På de barndomens platser man återvänder till som vuxen, kan man aldrig finna nån annan än den man är idag. Det är svårt att få fram den där känslan som för länge sedan är borta. Det är svårt att återigen vara liten med skrubbade knän. Det är inte enkelt att återfå den där upptäckarglädjen och nyfikenheten. Det där naivt rena och oskuldsfulla. Den där känslan av att världen var alltigenom god ... eller att Centralstationen var jättestor.

Jag har tidigare tänkt att det är meningslöst att söka upp de där platserna på grund av detta.

Men jag har ändrat mig till en del när jag, en bit över femtio, fick möjlighet att se mig runt i Nynäshamn med Lars-Gösta (mammans kusin) som alltid bott där. Vi kunde minnas tillsammans och väcka sådant till liv som vi gemensamt kunde ge detaljer. Så fastän mormor och morfars hus var rivet och ersatts av parkeringsplats och pizzeria så kunde vi gemensamt mana fram det igen.

Personer som jag som barn hörde talas om kunde jag se på gamla foton. Vi kunde, i en gammal bok, se hur det såg ut en gång. Vi kunde minnas Nynäshamns första varuhus med en affär för mejeriprodukter, en för charkuteri och en för övriga matvaror. I huset såldes också skor och husgeråd.

Jag minns tobaksaffären som luktade så gott och färghandeln med en helt annan doft. Vi kunde tillsammans ge de där minnesbilderna färg och konturer.

Jag frågade Lars-Gösta om en stor tavla, som var mer att likna vid ett glasskåp med ett skepp i. Som barn stod jag ofta och tittade på den, när vi var på besök. Nu undrade jag om den fanns kvar. Det gjorde den! I en garderob var den undanställd och jag fick se den igen. På riktigt!

Vi behöver ett då, ett nu och ett sen. Men vid inget av detta kan vi stanna! Vi behöver ha någon att dela minnen med och vi behöver höra ihop med ett sammanhang. Vi behöver ha både en egen och en delad historia.

CENTRALSTATIONEN

Efter Nynäshamn fick jag vänta på tågbyte på Centralstationen. Byggnaden var sig lik med sitt staketomgärdade runda hål till våningen under och sitt kupade tak med mängder av fönster.

Människor var fortfarande på väg mot bestämda destinationer och ytterst få såg ut som om de inte visste vart de ska.

Jag hade gott om tid så jag funderade på att lämna bagaget i en förvaringsbox och gå en sväng. Men så blev det inte för jag gick bara ut och vände. Men där dök ett annat minne upp – ett betydligt färskare. Kanske bara 7-8 år gammalt.

ATT MINNAS FEL

Medan jag bodde i Storvreta (Uppsala) skulle jag och min kompis Ann-Marie "göra Stockholm" med hjälp av Stockholmskortet. Ett kort som för en viss kostnad gav fritt inträde till åtskilliga museer och andra aktiviteter samt fria åkningar med buss, båt och tunnelbana. Det gällde att hinna med så mycket som möjligt.

Vi hade varit på några ställen och kommit tillbaka till T-centralen där vi bara skulle äta en hamburgare på Mc Donalds innan vi skulle vidare mot Gamla Stan. Jag hittar inte så bra i Stockholm men från Centralstation kunde jag hitta till Gamla Stan, så när sista tuggan var

svald knallade vi iväg med kända steg. Jag tog täten med orden "Trust me, I know what I'm doing!" Lita på mig – jag vet vad jag gör!

Under flera minuter upprepa jag trosvisst dessa ord tills jag inte längre visste vart jag befann mig. Vi kom inte alls dit jag trodde att vi skulle komma! Vi tittade på gatunamn och Stockholmskartan men där den sa att vi var, kunde vi omöjligt vara enligt mina beräkningar.

Ingenting stämde längre och jag visste inte vart jag hade vare sig söder eller norr. Den kompass som ibland (sällan) kan fungera i mitt huvud hade nu lagt av helt och hållet. Det var tyst med "Lita på mig för jag vet vad jag gör!".

Under lång tid efteråt funderade jag på hur det hela kunde bli så fel. Jag visste ju vägen!

När jag nu stod här utanför ingången och tittade mig omkring, så kom jag ihåg mina gamla funderingar när jag fick se McDonalds-skylden på andra sidan gatan. Plötsligt insåg jag något: Jag och Ann-Marie gick aldrig ut genom Centralstationens huvudentré utan genom McDonalds utgång. Något jag naturligtvis var övertygad om låg på samma sida vägen.

Som sensmoral till detta kan man väl säga att man inte når målet om man redan från början går åt motsatt håll!

Tillbaka inne i Centralstationen styrde jag mig och mitt bagage till en tom sittplats. Varsam att inte köra på duvorna som kommit in genom nåt av takfönstren. Jag blev lite djupsinnig och tänkte på hur det kunde vara på jorden. Jag tänkte på duvan som en symbol på fred och såg alla dessa människor av olika nationaliteter under samma tak.

En man satte sig på platsen intill min och jag såg att han höll i en blå telefon som spelade en liten trudelutt när han fällde ihop den.

- Det var en trevlig liten telefon det där, sa jag
- Ja, den är bra, svarade han.
- Är den alldeles ny?
- Nej, inte vara ny, ett år.

Vi pratade mobiltelefoner och han berättade att han hade köpt en telefon till sin lilla flicka. Han skrattade och förklarade att hon var 25 år men ända hans "lilla flicka".

Han berättade att hon fått ett bra jobb som hon snart skulle börja på. Han berättade att han hade en son på 32 och att han snart skulle få sitt första barnbarn.

Han hade flytt från Pinochet-regimen i Chile tjugo år tidigare och berättade om hur svårt det var att komma till ett nytt land och lära sig ett nytt språk. Han suckade över hur han efter en 750 lektionstimmars språkkurs för invandrare, förvisso kunde förstå om någon frågade vad

klockan var – men fick visa armbandsuret för han kunde inte svara på svenska.

Men han hade till slut plockat upp lite här och lite där på de ställen han fått städ-, disk- eller verkstadsjobb.

- Nu har jag ett eget företag, sa han och log. Jag får fortfarande diska men jag gör det i alla fall åt mig själv. Men språket, det är svårt.

Jag sa att jag tyckte att han talade bra svenska men han skakade på huvudet. Han kunde förklara så han blev förstådd.

- Men, log han, om jag går ut en kväll och träffar en trevlig kvinna som jag vill uppvakta så behöver jag mera ord ... Eller om jag vill beskriva det fantastiska jag sett i Sverige såsom midnattssolen på sommaren och Ishotellet på vintern. Men ingen kan förklara sådant. Man måste se det själv.

När det var dags för mig att gå till spår tio och det väntande tåget mot Hallsberg kändes det gott och varmt på insidan av vår lilla pratstund.

Det är så lätt att vi tillbringar väntetider på offentliga platser, under tystnad. Vi har människor omkring oss men av något skäl pratar vi inte med dem. Men på grund av en häftig liten telefon så fick jag veta ett par fragment ur en annan människas liv.

När jag funnit rätt vagn och rätt sittplats på tåget mot Hallsberg, fortsatte tankarna kring detta med minnen och hur livet kan vara. Jag satt med ryggen mot färdriktningen och kunde genom tågfenstret se det vi nyss passerat – men den som satt emot mig kunde se vad som fanns strax framför. De som satt på andra sidan mittgången kunde se sådant från sitt fönster som jag inte kunde se från mitt. Och ändå sitter vi i samma kupé på väg åt samma håll.

Jag såg någon längre fram i kupén läsa Kaj Pollaks bok: "Att växa genom möten". Jag tänkte åter på mannen jag nyss träffat. På hans ord om att vissa saker inte kan förklaras. Som midnattssolen och Ishotellet. Att man måste uppleva det själv. "Och när man sett det har man sett det", hade han tillagt.

Och tankarna flyttades till en kvinna som jag pratade med på Gotland. Hon berättade att hon kommit dit som 16-åring för att jobba i ett halvår.

- Det är 33 år sedan nu och jag är fortfarande kvar. För det är så här, förklarade hon, många kommer till Gotland och tänker; Jaha, nu har jag sett det här – vad står sen på listan. Men för mig blev det så att Gotland flyttade in i mig och stannade.

Så är det nog, att mycket passerar genom och förbi oss, medan annat blir kvar. Det den ena lägger stor tyngd vid – lägger en annan inte ens märke till.

Ja minnena stannar inom en under en tid, men varken de eller vi blir kvar hur länge som helst. Det blir man inte på ett tåg heller.

Hemma i Hallsberg stod solen lågt och det var inte så mycket folk i rörelse.

När jag nästan var hemma passerade jag återigen väggen med klotter och en text som ropar ut "Hur läker jag såren?" För min inre syn såg jag en tjej i tonåren med kärleksbekymmer. Texten hade funnits där ett tag – hur länge visste jag inte. Kanske ordnade allt sig och såren läkte på något förunderligt sätt som såna sår ofta gör. Men text som man sprejar med vattenfast färg försvinner inte lika fort.

Och med det är vi tillbaka till början igen (se kåseriet "Stillbilder och att bli sårad") Kommer du ihåg att jag pratade om bilder som kan etsa sig fast på näthinnan – på både gott och ont? Om själens minnes- och bildarkiv som inte alltid är dagsaktuellt? Hur man inte alltid låter de bilder som bör förändras, verkligen få göra det? Och hur andra minnen kan vara trevliga att bevara som de är och gärna kan lyftas fram tillsammans med dem som delar dem – eller har fragment av dem.

Det vackra man ser och upplever omkring sig eller hos varandra, kan gärna få graveras i sten. Men såren som tillförs en, bör man inte skriva med färg som är svår att få bort!